

LITERATURA

“Sèneca és un filòsof, però atrapat en el temps, el seu temps”

■ *És breu, la vida?* és un compendi de reflexions i consells sobre com viure bé, escrit per algú –Sèneca (4 aC - 65 dC)–, que no va ser capaç d'escapar a la seva pròpia contradicció. Sèneca defensa el retir, el conreu de l'esperit i de la saviesa com a vies que menen cap a la vida plena. Ell, però, va ser el segon home més poderós de l'imperi, assessor de Neró fins que aquest el va convidar a suïcidar-se. Adesiara l'ha publicat al català, en una versió moderna i rigorosa alhora, traduït per Jordi Avilés (Barcelona, 1952), doctor en filologia clàssica i professor titular de la UB des de fa 32 anys.

—N'hi havia una traducció en la Bernat Metge. S'havia fet mai amb aquesta obra l'intent d'apropar-la a un lector no expert?

—En català jo diria que no. Però normalment hi ha la mala tendència de traduir els autors clàssics com si fossin uns discursos d'aquells que no hi ha per on agafar-los, sempre molt arcaïtzant. I jo crec que a ells no els sonava d'aquesta manera. Sèneca és una persona de la seva època i no escrivia d'una manera arcaïtzant.

—El lector del segle XXI què trobarà en Sèneca?

—Hi trobarà una invitació a viure correctament, d'una manera feliç, que en el fons és el que cerca tothom. Ell diu de quina manera es pot ser feliç. La psicologia moderna ha posat de moda una altra vegada tots aquests sistemes. A un lector modern potser el sobtarà que un personatge de fa dos mil anys ja digués aquestes coses. És interessant que es vegi que la literatura clàssica no és una cosa endarrerida ni avorrida, sinó que és més actual.

—A la introducció, comenteu si Sèneca és un satíric, moralista, filòsof o xerraire...

—Jo diria que és una persona de la seva època. Si estaves ficat enmig del poder i ell s'hi va trobar ficat i sense poder-ne sortir, no podies renunciar a la teva manera de pensar però tampoc et podies revoltar contra les circumstàncies. El que vol qualsevol filòsof és influir en la gent, donar una mena de consells que serveixin. I per donar aquests consells fa servir un estil molt propi. És un filòsof però atrapat en el temps, en el seu temps.

ANNA BALLBONA

Jordi Avilés, traductor al català de Sèneca, en un moment de l'entrevista.

—En quina d'aquestes facetes és més trencador o diferent?

—Més que diferent és que barreja moltes coses. En alguns llocs diu que ell ha agafat de tots els filòsofs el que li ha semblat millor. Això és molt modern. No és un filòsof tradicional que agafa una teoria i la porta fins a les darreres conseqüències. Per això també el van criticar molt, perquè deien que agradava més als joves que als grans.

—Quines dificultats tenia aquesta traducció?

—És una filosofia especial i un autor una mica complicat, m'hi vaig haver d'acostumar. I després hi ha una mania que tinc, que és mirar de traduir les paraules de la mateixa manera. Per exemple, en llatí tenen nou maneres de dir lluitar. Això no ho pots traduir tot igual, perquè estàs traint l'estil, i aquella gent dedicava moltíssim temps a polir l'estil.

—Com és que pot ser tan vigent?

—Perquè la vida no canvia tant. Però no és només Sèneca, ja de molt

abans, totes les savieses orientals et diuen el mateix. Moltes vegades els filòsofs grecs van inventar poques coses. El que passa que ho van adaptar a la cultura occidental.

—En veure que Sèneca no se n'acaba de sortir, el missatge queda esquitxat?

—No, perquè el seu missatge és clar. Com que ell no el va portar a terme, què es pot dir d'ell? Doncs que va fer el que va poder. Amb altres circumstàncies potser sí que hauria fet un cos de doctrina. En no fer-lo, se l'ha llegit de maneres molt diferents. De vegades s'adapta al moment o a la circumstància quan dóna un consell. Però està intentant ajudar una persona concreta en una situació concreta.

—No sé si aquest punt de contradicció que té ens el fa més proper...

—Jo crec que sí. La nostra vida és una mica així: tots sabem què hem de fer per ser feliços però ningú ho fa. Nosaltres som com ell una mica. Passa que a un filòsof sembla que se'l pot criticar més. Oi que nosaltres donem bons consells als amics que després no seguim nosaltres mateixos? Què pretens? Ajudar. Jo crec que és el que ell pretenia.

Anna Ballbona